

ERIÄVÄ MIELIPIDE

ASIA

Kaupunginhallitus

Esityslista 02.12.2024/Asianro 5

Oikaisuvaatimus kaupunginhallituksen päätöksestä (9.9.2024, § 258), muut väitteet

PERUSTELUT

1. Hankintoja koskevien menettelyiden noudattaminen

Oikeudellisten palveluiden hankintoihin ei, kuten esityslistassa todetaan, hankinnan ennakoidusta arvosta riippumatta, sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia kyseisen lain 9 §:n 5 kohdan perusteella. Hankintalaki ei siten edellytä oikeudellisen palvelun hankinnan kilpailuttamista hankintalaissa säädetyssä menettelyssä. Hankinnassa sovellettavaksi tulee siten kaupungin oma hankintaohjeistus.

Kaupunginhallitus hyväksyi (04.06.2018/Pykälä 156) Loviisan kaupungin pienhankintaohjeen. Ohjeen kohdassa "1. Yleistä pienhankinnoista" todetaan: *"Pienhankinnat toteutetaan näiden ohjeiden mukaisesti. Koosta riippumatta hankinnat tehdään aina huolellisesti ja hyvää hankintatapaa noudattaen, kunnan edun mukaisesti. Pienhankintoja ei säätele hankintalaki, mutta niitä säätelevät EU:n perustamissopimuksen mukaiset yleiset periaatteet eli tasapuolisuuden, syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Lisäksi on noudatettava hyvän hallinnon periaatteita."*

Kuten oikaisuvaatimuksessa todetaan, niin lakipalvelujen tilaamisesta ei löydy edes tilauspäätöstä. Kaupunginhallitukselle ei ole esitetty lakitoimiston laskun lisäksi minkäänlaista kirjallista dokumentaatiota, kuten esimerkiksi tilauksen tekijää ja toimeksiantoa. Siten asiassa ei ole noudettu pienhankintaohjeessa edellytetyjä hyvän hallinnon periaatteita. Pienhankintaohjeessa edellytetään myös avoimuuden periaatteen noudattamista. Siten asiaan liittyvän lakipalvelun hankintaan liittyvien kaikkien dokumenttien salaaminen on pienhankintaohjeen ja hyvän hallinnon periaatteiden vastainen menettely.

2. Asian selvittäminen

Oikaisuvaatimuksessa esitetään, että kaupunginhallitus ei ole asianmukaisesti selvittänyt sitä, onko toimeksiannon tehneellä asianosaisella ollut oikeus kaupungin lukuun tilata palvelua. Oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeassa, koska kaupunginhallitus ei ole hallintolain 31 §:n mukaisesti huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Kaupungin pienhankintaohjeen kohdan ”1,1 Pääösvalta hankinta-asioissa” mukaan: *”Hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen tekee se toimielin tai viranhaltija, jolle on johtosäännössä (hallintosäännössä) tai sen perusteella tehdyllä muulla hallinnollisella päätöksellä annettu päätösvalta hankinta-asioissa.”* Kaupunginhallitukselle ei ole esitetty asiassa sovellettaviin säädöksiin perustuvaa näyttöä siitä, että asianosaisella olisi ollut oikeus tehdä lakipalvelua koskeva tilaus, vaan esityslistassa on ainoastaan todettu: *”Selvityksessä on ilmennyt, että asianosaisen on voitu arvioida olleen siinä käsityksessä, että asianajotoimeksianto on voitu tilata.”*

Siten näiltäkään osin asiassa ei ole noudatettu edellä mainittua hallintolain 31 §:n säädöstä viranomaisen selvittämisvelvollisuudesta. Pienhankintaohjeessa edellytettyä avoimuuden periaatetta ei ole noudatettu, koska asiaan liittyvät selvitykset on salattu.

Asian käsittelyssä ei ole otettu huomioon niitä tosiseikkoja, että asianosainen vapautettiin työvelvoitteesta 1.3.2024 lähtien ja siirtyi virkavapaalle 17.2.2024 lähtien (kaupunginhallitus 05.02.2024 / Pykälä 40) ja vt. kaupunginjohtajaksi nimettiin hallintojohtaja. Virkavapaan myöntämisessä oli kyse lain kunnallisesta ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (11.4.2003/304, 26 §) tarkoittamasta vapauttamisesta virkatehtävien hoidosta kokonaan. Lisäksi asianosainen siirtyi myös 1.3.2024 alkaen uuden työnantajan palvelukseen. Edellä esitetyistä asioista ja seikoista huolimatta asianosainen jatkoi virkatoimintaansa ja tilasi oikeudetta kaupungin kustannuksella lakipalveluja henkilökohtaisesti häntä itseään koskevaan asiaan liittyen. Julkisten varojen käyttöä, josta on kysymys lakipalvelujen tilaamisessa, ei voida legitimisoida pelkällä asiattomalla sekä asiassa sovellettaviin säädöksiin ja määräyksiin perustumattomalla johtopäätöksellä *”asianosaisen käsityksellä, että asianajotoimeksianto on voitu tilata”*, vaan kaupungin kustantamat hankinnat on tehtävä tarkoin asiassa sovellettavia säädöksiä ja hyvää hallintotapaa noudattaen. Kaupunginhallituksen pitäisi kaikessa toiminnassaan ottaa myös huomioon, että se vastaa kuntalain (10.4.2015/410, 39 §) mukaan laillisuuden valvonnasta ja ei voi sallia määräysten vastaisia menettelyjä.

3. Esteellisyyttä koskevat väitteet

Oikaisuvaatimuksessa esitetään kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja Mia Heijnsbroek-Wirénin ja kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja Petri Hakasaa-reen olleen esteellisiä osallistumaan asian käsittelyyn. Oikaisuvaatimuksessa Mia Heijnsbroek-Wirénin esitetään olleen esteellinen hänen toimittuaan asian-osaisen avustajana ”kyseiseen oikeustapaukseen liittyvässä asiassa”.

Oikaisuvaatimuksessa esitettyä tietoa valtuuston 2. varapuheenjohtajan Mia Heijnsbroek-Wirénin toimimisesta asianosaisen avustajana ”kyseiseen oikeustapaukseen liittyvässä asiassa” ei ole kiistetty. Virka-asemansa puolesta valtuuston 2. varapuheenjohtajana Mia Heijnsbroek-Wirénillä ei ole kuntalain tai kaupungin hallintosäännön säädösten perusteella minkäänlaista roolia ja tehtävää toimia kaupunginjohtajan avustajana. Siten avustajana toimimisessa on kyse jostain muusta tuntemattomasta seikasta, kuten esimerkiksi ystävyydestä tms. syystä, jolloin Heijnsbroek-Wirénin puolueettomuus on vaarantunut muusta erityisestä syystä (”yleislausekejäävi”). Henkilö on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa vaarantuu muusta erityisestä syystä (hallintolaki 28.1 § kohta 7). Yleislauseketta voidaan soveltaa esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilön ja asianosaisen välillä vallitsee kiinteä ystävyyssuhde.

Asiaan liittyen, ja jääviyden selvittämiseksi, olen myös asiakirja- ja tietopyyntönä, diaarinumero 47/01.04.01/ 2024, asian valmistelijalle (hallintojohtaja) sekä esittelijälle (kaupunginjohtaja) pyytänyt saada tiedon ketkä ovat osallistuneet mainittuun 7.12.2023 kokoukseen tai muihin vastaaviin kokouksiin saamatta mitään vastausta.

4. Yhdenvertaisuuteen liittyvät perusteet

Oikaisuvaatimuksessa viitataan myös kaupunginhallituksen päätöksestä jätetyn eriävän mielipiteeseen sisältöön ja yhdenvertaisuusperiaatteeseen ja siihen, ettei vain yhdelle osapuolelle voida julkisista varoista maksaa oikeusavustuskuluja.

Esityslistassa annetun tiedon mukaan oikaisuvaatimuksen väite jää epäselväksi ja oikaisuvaatimuksesta ei ilmene, katsooko oikaisuvaatimuksen tekijä asiassa olevan useita asianosaisia tai osapuolia (viittaus: ”vain yhdelle osapuolelle”) ja, jos katsoo niin millä perusteella ja ketä. Annettu tieto ei ole uskottava, koska asian valmistelijalla ja myös kaupunginhallituksen puheenjohtajistolla on tiedossaan kaikki ns. kiistan osapuolet, jotka ovat entinen kaupunginjohtaja ja EKI-keskuksen viranhaltijat. Esityslistassa todetaan: *”Yhdenvertaisuus sisältyy hallinnon oikeusperiaatteet määrittelevään hallintolain 6 §:ään, jonka mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa*

yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.". Asiassa vedotaan väärään lakiin, koska kyse ei ole viranomaisessa asioinnista, vaan työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta eli entinen kaupunginjohtaja sai tilata lakipalveluja kaupungin kustannuksella, mutta kiistan muut osapuolet EKI-keskuksen viranhaltijat eivät saaneet. Ainakin kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja vt. kaupunginjohtaja tiesivät ja eivät puuttuneet siihen, että entinen kaupunginjohtaja tilasi kaupungin kustantamia lakipalveluja, mutta eivät ilmoittaneet kiistan muille osapuolille, että he voivat vastaavasti tilata lakipalveluja. Työsopimuslain (6.1.2001/55, 2 §) mukaan työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua. Tasapuolisen kohtelun vaatimus on työsopimuslaissa säädetty yleisvelvoite, joka täydentää syrjintäkieltoa. Se velvoittaa työnantajaa kohtelemaan samanlaisessa asemassa tai samankaltaisessa tilanteessa olevia työntekijöitä samalla tavoin kiinnittämättä huomiota heidän välillään muutoin vallitseviin eroihin. Lisäksi yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014, 8 §). Yhdenvertaisuuslain 2 §:n mukaan työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua. Saman lain 10 §:ssä todetaan, että syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Kaiken edellä lausutun perusteella voidaan todeta, että EKI-keskuksen viranhaltijoita ei ole kohdeltu asiassa tasapuolisesti ja syrjintä on ollut välitöntä. Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Em. säädös velvoittaa myös kaupunginhallitusta toimimaan siten yhdenvertaisuus toteutuu ko. asiassa.

5 Kuntalaki

Kuntalaki 10.4.2015/410 §:ssä 69 todetaan, että "luottamushenkilön tulee edistää kunnan etua". Oikeuskäytännöstä löytyy myös Korkeimman oikeuden päätös 10.9.2024 R2023/51, jossa "kunnanjohtaja oli ilman valtuuksia hankkinut asian-tuntijaa, mutta välttääkseen maksuvelvollisuudelta hän oli yhdessä silloisen kunnanhallituksen puheenjohtajan kanssa yrittänyt erehdyttää kuntaa maksamaan laskun, vaikka luottamushenkilöinä heidän tuli valvoa kunnan etua." Kyseessä oli virkavellisuuden rikkominen ja virka-aseman väärinkäyttö

6. Yhteenveto

Oikaisuvaatimuksessa on esitetty perusteet, jonka vuoksi kaupunginhallituksen 9.9.2024 tekemä päätös § 258, tulee muuttaa ja asia ratkaista uudestaan. Siten esitetty oikaisuvaatimus tulee hyväksyä ja saattaa lakiperusteiseksi

Loviisassa 3.12.2024

Kari Hagfors

Kaupunginhallituksen jäsen